

**REPERE METODOLOGICE PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI
EDUCAȚIONAL LA DISCIPLINA EDUCAȚIA PLASTICĂ
ÎN ANUL DE STUDII 2017 – 2018**

I. Cadru documentelor de politici curriculare:

- **Cadrul de Referință** al Curriculumului Național;
- **Curricula disciplinare** la obiectele de studiu obligatorii și opționale și dezvoltarea/ revizuirea lor precum și a resurselor metodologice și de învățare;
- **Planul-cadru** pentru învățământul primar, gimnazial și liceal (elaborarea și pilotarea a 2- 3 modele la treaptă) ;
- **Referențialul de evaluare** în învățământul primar și secundar;
- **Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasele (I-III)**

II. Cadru de organizare

În anul de studii 2017-2018 procesul educațional la disciplina Educația plastică se va organiza/desfășura în conformitate cu prevederile Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, aprobat prin ordinul ministrului nr.180 din 29 martie 2017 și va constitui 1 oră/săpt, pentru clasele I-VII.

În scopul asigurării calității procesului educațional la disciplina Educația plastică în învățământul primar și gimnazial, va continua implementarea curriculumului modernizat (aprobat prin ordinul Ministrului Educației nr. 331 din 12.05.2010, proces-verbal nr.11 din 30.04.2010 și nr. 224 din 27.04.2010) și a Standardelor de eficiență a învățării (Editura: Liceym, Chișinău 2012, p. 228).

Implementarea eficientă a curriculumului impune respectarea coerenței componentelor lui, utilizarea flexibilă a conținuturilor și acordarea priorității metodelor creative și activ-participative de predare/învățare, valorificarea creativității elevilor și profesorilor în cadrul activităților didactice. Includerea actului de creație în procesul de instruire a elevilor este una din condițiile principale ale evoluției educației artistico-plastice în instituțiile de învățământ și presupune formarea atitudinii pozitive a copilului față de lumea înconjurătoare și față de oameni, cultivarea propriei viziuni artistice.

III. Obiectivele educației plastice în anul curent de studii:

- asigurarea realizării prevederilor planului-cadru;
- eficientizarea activității didactice în baza Curriculumului modernizat la educația plastică;
- centrarea studiului pe elev și dezvoltarea creativității acestuia;
- valorificarea în procesul educațional a conexiunilor intra - și interdisciplinare, inclusiv în cadrul ariei curriculare Arte și Tehnologii, prin inițierea în limbajul artistico-plastic specific și amplificarea oportunităților de integrare a conținuturilor;
- dezvoltarea sensibilității estetice a elevilor prin asigurarea comunicării cu arta;
- coordonarea coerentă a parteneriatelor educaționale în beneficiul elevului;

- implementarea eficientă a Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în clasele I-III.
- organizarea și desfășurarea evaluărilor de diferit tip din perspectiva evaluării centrate pe succes;
- monitorizarea realizării orelor opționale/extrascolare, în baza prevederilor Planului-cadru.

IV. Sugestii privind proiectarea didactică

Orele de educație plastică vizează formarea/dezvoltarea gândirii artistice la copii, educă simțul estetic și cultura emoțională. În acest context, se va ține cont de redirecționarea activității didactice de la **instruirea artistică** (care poartă caracter profesionist) spre **educația artistică** care presupune inițierea în domeniul artei plastice. Astfel, pentru fiecare temă sau subiect profesorul își va proiecta, nu mai puțin de 2-3 ore. Ținând cont de specificul profilului „Arte plastice”, profesorul își va rezerva și 4-5 ore pentru fiecare temă.

Prin urmare, activitatea artistico - plastică va fi axată nu pe dezvoltarea abilităților tehnice de reproducere a mediului înconjurător și elementelor lui, ci asupra dezvoltării imaginației creative, spiritului de observație, a capacităților de analiză, comparație, sinteză, gândire divergentă și convergentă, auto-expresie și auto-afirmare, receptivitate emoțională, toate acestea, fiind însoțite de un proces continuu de creație și invenție. De asemenea, curriculum-ul asigură deplasarea accentului de pe învățarea bazată pe obiective către învățarea bazată pe competențe, adică în procesul de studii este mult mai important nu ceea "*ce facem*", dar "*pentru ce facem*" și "*cum facem*".

Astfel, conținuturile structurate în cinci compartimente pot fi combinate într-o oră academică pentru a eficientiza și optimiza procesul de studiere. Prin urmare, compartimentele menționate în curriculum nu pot fi studiate separat, ci în ansamblu, vizându-se finalitatea proiectată (spre exemplu, compartimentul I poate fi fuzionat cu II, III și IV creându-se "compoziții grafice, picturale, decorative și sculpturale" pe parcursul studierii materialelor, tehnicilor de artă, elementelor de limbaj plastic, istoriei artelor etc.).

Pentru a fi mai clar (explicit) în proiectarea unităților de învățare vom stabili că: **unitatea de învățare** aparține proiectării didactice concepute de profesor, este individuală și reflectă o viziune proprie asupra activității de predare-învățare, iar **unitatea de conținut** aparține curriculumului și este fixată pentru clasa respectivă. Proiectarea unităților de învățare permite stabilirea activităților de învățare într-o succesiune logică, atingerea competențelor propuse și selectarea resurselor materiale și tehnicilor de lucru adecvate pentru fiecare temă plastică. În proiectarea unităților de învățare toate activitățile propuse trebuie să pornească de la nivelul elevului și să se integreze în strategiile didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Indicatorii de performanță ce vizează cadrul didactic:

- Cunoașterea și valorificarea conținuturilor disciplinei predate;
- Capacitatea de a elabora documentația necesară activităților didactice: proiecte de lungă durată, proiectarea unităților de învățare, proiecte zilnice, proiecte ale activităților extracurriculare etc.;
- Actualizarea, dezvoltarea conținutului disciplinei predate;
- Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate;
- Realizarea legăturilor intra/interdisciplinare și aplicarea lor;
- Operaționalizarea obiectivelor pentru o secvență de învățare;
- Proiectarea și realizarea dezvoltărilor curriculare la specialitatea de profil;
- Cunoașterea aparițiilor editoriale de specialitate;

V. Repere privind predarea-învățarea-evaluarea disciplinei.

Centrarea pe competențe stabilește o viziune nouă în raport cu realizarea conținuturilor. Astfel conținuturile devin mobile, flexibile și redau viziunea cadrelor didactice în vederea realizării obiectivelor propuse. În procesul de implementare a educației plastice profesorul are misiunea de a selecta acele conținuturi care, în opinia lui, cel mai bine contribuie la formarea competențelor specifice stipulate de curriculum și anume: culturalizarea elevilor, formarea competențelor de comunicare artistică și auto-exprimare prin simboluri vizuale. Curriculumul ”sugerează” mecanismele posibile de realizare a obiectivelor educaționale în contextul resurselor de spațiu și timp aflate la dispoziția fiecărui cadru didactic. Aceasta presupune aplicarea unor structuri de proiectare flexibile și adaptarea lor la specificul disciplinei și a condițiilor existente la nivelul fiecărui colectiv de elevi.

Studiul compartimentul I, *Materiale și tehnici de artă* nu prevede o simplă enumerare a materialelor cu care vor lucra elevii pe parcursul anului de studiu ci dezvoltarea imaginației și a creativității artistice prin experimentarea, exersarea, analiza efectelor oferite de către acestea. Utilizarea diverselor materiale de artă clasice și materiale netradiționale (plante, fructe, aluat, nisip, sârmă, zăpadă, textile), instrumente și tehnici mixte, în cadrul activităților de **desen, pictură, studiul formelor și al volumului** vor ajuta elevii să însușească arta comunicării ideilor și mesajelor vizuale, să rezolve probleme și concepte complexe pe care nu le pot reda verbal.

Compartimentul V, care prevede *Inițiere în istoria artelor*, poate fi de asemenea realizat în îmbinare cu activitatea practică (elevul va realiza o lucrare în maniera, stilul, tehnica de lucru a artistului studiat), opera de artă având diferite roluri în contextul didactic. De exemplu, studierea elementelor de limbaj și deducerea noțiunilor în baza operelor de artă reprezentative sau prezentarea noțiunilor însoțite de opera artistică relevantă. În același timp profesorul poate opta pentru realizarea unor lecții dedicate special dezvoltării percepției artistice a operelor de artă plastică la elevi pe cale **emoțional – logică**. În acest caz se va aplica diverse metode de dezvoltare a percepției artistice (testul, chestionarul, metoda iconografică și iconologică, vizitarea expozițiilor, vizionarea reproducerilor, albumelor de artă etc.) Aceasta presupune că în timpul analizei unei opere de artă profesorul va evalua la elevi nivelul de percepere artistică având ca repere următoarele **criterii de evaluare**:

- **Perceperea fondului emoțional dominant al operei.**
- **Perceperea mijloacelor de expresie prin care este redat mesajul plastic.**
- **Sesizarea viziunii artistice a autorului reliefată în operă.**
- **Atitudinea față de mesajul plastic.**

Supportul vizual (*albume de artă, filme, reproduceri, site-uri internet etc.*) va include creația artiștilor consacrați din diferite epoci și de diferite stiluri artistice.

În activitatea didactică profesorul va pune accentul pe metode creative și activ-participative de predare - învățare, va utiliza diverse mijloace de învățământ (reproduceri ale operelor de artă și/sau a imaginilor vizuale, fotografiile, imagini multiplicat la xerox, lucrări originale, obiecte de uz casnic, structuri din natură etc...). Pe parcursul realizării sarcinilor elevii vor explora diverse suporturi, materiale de artă și materiale netradiționale, instrumente și tehnici mixte.

Procesul de predare-învățare nu poate fi conceput fără prezența unui suport vizual, care să realizeze o funcție instructiv-educativă, spre exemplu:

- **Prezentarea unei imagini pentru a ilustra discursul didactic (ca exemplu de mesaj, de tehnică, de procedeu, de soluționare cromatică etc.).**

- *Demonstrarea reproducerilor, cerând elevilor să descifreze elementele semantice sau plastice (învățarea prin descoperire).*
- *Prezentarea unui grup de imagini; compararea între ele cu scopul de a scoate în evidență (prin contrast) anume acele elemente de limbaj artistic, care sunt studiate la moment.*
- *Demonstrarea imaginii la etapa finală a lucrului practic, în calitate de exemplu confluent cu problema plastică, care a fost rezolvată la lecție.*
- *Utilizarea imaginii (multiplicate la xerox sau extrase din reviste uzate) drept suport pentru o acțiune plastică (descompunere, decupare, reconstruire, continuare a ideii, deturnare a ideii etc).*

Accentul primordial va consta în modul de realizare a cunoașterii care transferă importanța, accentul de la cunoașterea de tip disciplinar la cunoașterea de tip transdisciplinar. Literatura pedagogică actuală descrie integrarea curriculară drept o modalitate inovatoare de proiectare a curriculumului, care presupune sintetizarea și organizarea didactică a conținuturilor din diferitele domenii ale cunoașterii, astfel încât să se asigure că elevul achiziționează o imagine coerentă, unitară despre lumea reală. „*Curriculum-ul integrat presupune crearea de conexiuni semnificative între teme sau competențe care sunt de regulă formate separat, în interiorul disciplinelor*”. Aceste teme sau competențe au o puternică legătură cu viața cotidiană a elevilor și își propun, direct sau indirect, să contribuie la formarea unor valori și atitudini.”

Acest demers integrator implică o serie de probleme complexe, referitoare la abilitatea metodologică a cadrelor didactice pentru integrarea curriculară, stabilirea modalităților de evaluare a performanțelor individuale, mai ales în situația învățării prin cooperare, acomodarea corectă a proiectelor și abordării pe teme într-o schemă orară coerentă.

VI. Sugestii de evaluare

Deoarece funcția de bază a Educației plastice este culturalizarea și educarea simțului artistic, nu formarea unui artist profesionist, este important ca evaluarea să se axeze pe gradul de participare, efortul depus, motivație, ideea de creație selectată de elev, expresivitatea și originalitatea în prezentare etc. Pentru evaluarea competențelor artistico-plastice este recomandată aplicarea tuturor tipurilor de evaluare (inițială, curentă și sumativă) și metodelor de evaluare tradiționale și complementare (*T. Hubenco, Metode de evaluare la educația plastică, Editura Epigraf, Chișinău, 2013*).

Lucrările practice de control sau testele propuse elevilor pentru evaluarea sumativă vor conține sarcini sau itemi din toată materia învățată până la momentul administrării probei. Probele de evaluare vor fi elaborate în baza standardelor la disciplină, iar pentru verificare se vor aplica grile de măsurare-apreciere, în scopul realizării unei evaluări obiective. Pentru facilitarea evaluării produselor elevilor, profesorii se vor conduce de **Referențialul de evaluare** la disciplină care propune exemple de criterii de evaluare și descriptori de performanță pentru fiecare notă (de la 1 la 10). Referențialul este un instrument-model pentru cadrele didactice dar nu ceva șablonat sau standardizat. Astfel, profesorul va putea să-și elaboreze descriptorii săi pentru fiecare notă reieșind din tema, subiectul și obiectivul lecției, iar elevii vor fi familiarizați cu ele în prealabil.

Recomandări cu privire la organizarea probelor de evaluare la disciplinele de profil „arta plastică”.

Lucrările practice de evaluare sau testele propuse elevilor pentru evaluarea sumativă vor conține sarcini sau item din toată materia parcursă, până la momentul administrării probei. Profesorii vor stabili criteriile de evaluare care vor fi formulate în baza conținutului predat, iar

elevii vor fi familiarizați cu ele în prealabil. Evaluările semestriale pot fi atât practice (lucrări plastice), cât și orale/scrise. Evaluarea lucrărilor practice poate culmina cu o expoziție în cadrul instituției de învățământ. Probele de evaluare orală (scrise) pot include proiecte, teste, eseuri ce țin de inițierea în istoria artelor plastice, fenomene artistice și culturale etc.

Criterii de evaluare a produselor educaționale:

lucrări plastice (picturale/grafice/decorative/sculpturale):

- Realizarea subiectului;
- Reprezentarea imaginilor plastice pe suprafață plană;
- Utilizarea corectă a materialelor și tehnicilor specifice desenului/picturii/artei decorative;
- Obținerea compozițiilor plastice în baza conceptelor realist și abstract de creare a imaginilor plastice;
- Demonstrarea aptitudinilor speciale în domeniul artelor plastice;
- Expresivitatea și originalitatea lucrării plastice
- Atitudinea individual-creativă

Criterii de evaluare a produselor educaționale – propun de eliminat acest rând.

lucrări scrise la istoria artelor plastice:

- Cunoașterea fenomenelor artistice;
- Perceperea evoluției artelor în diverse perioade istorice;
- Analizarea operelor de artă plastică;
- Argumentarea propriilor viziuni în domeniul artelor plastice;
- Perceperea fondului emoțional dominant al operei;
- Perceperea mijloacelor de expresie prin care este redat mesajul plastic;
- Sesizarea viziunii artistice a autorului reliefată în operă;
- Atitudinea individuală față de mesajul plastic.

Evaluarea la Educația plastică nu se va mărgini doar la aprecierea lucrărilor plastice ale elevilor, ci se va extinde și asupra domeniului cognitiv și afectiv. În procesul evaluării se vor stimula încercările elevilor de a-și exprima viziunile proprii și a comunica prin intermediul imaginii plastice.

Astfel, educația plastică contribuie la dezvoltarea atitudinii de deschidere și toleranță, promovează individualitatea, susține încrederea personală, stimulează exprimarea creativă și îmbunătățește performanțele academice ale copiilor.

VII. Sugestii privind formarea și dezvoltarea la elevi a competențelor digitale în cadrul orelor de educația plastică.

Competența digitală se bazează pe abilitățile fundamentale: de a folosi computerele pentru obținerea, copierea, evaluarea, stocarea, producerea, prezentarea și transmiterea de informații; de a participa și comunica în cadrul unor echipe de lucru prin intermediul Internetului sau cu alte tehnologii disponibile.

Competența digitală este considerată ca parte centrală a dezvoltării curriculum-ului școlar. Ea reprezintă punctul central de unde se pot dezvolta diferite dimensiuni ale competenței propriu-zise, precum și anumite extinderi în alte competențe – cheie și competențe generale.

Prin natura sa, competența digitală este interdisciplinară și totodată transdisciplinară, oferind posibilități de concretizare a tuturor disciplinelor școlare. Ea reprezintă un model metodologic pentru ansamblul disciplinelor școlare, precum și pentru domenii foarte largi ale practicii sociale. Competența digitală constituie totodată o parte a competenței de învățare permanentă și o dimensiune metodologică evidentă a curriculum-ului școlar în ansamblul său.

Elemente constituente ale competenței digitale:

- Înțelegerea și cunoașterea naturii, a rolului și a posibilităților tehnologiilor informaționale.
- Modul de utilizare a unor medii informatice de lucru, realizarea unor produse utilizabile, dezvoltarea spiritului inventiv și creator.
- Cunoașterea utilizarea calculatorului: a accesa, a explora și a utiliza serviciile de pe Internet.
- Dezvoltarea deprinderilor moderne de utilizator pregătirea elevilor astfel încât să poată beneficia de lumea calculatoarelor prelucrarea datelor experimentale, modelarea, simularea și controlul evenimentelor, reprezentarea grafică a datelor experimentale - folosirea unor aplicații specifice domeniului.
- Oportunități și riscuri potențiale ale internetului și ale comunicării cu ajutorul mediilor electronice.
- Educarea elevilor în spiritul unei activități desfășurate în grup, în colaborare, se finalizează prin predarea TIC orientată pe proiecte În Valori și atitudini.
- Conștientizarea impactului social, economic și moral al utilizării calculatorului.
- Formarea capacității de a utiliza instrumente informatice.
- Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând mijloacele specifice unui sistem informațional.

Tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) oferă o serie de instrumente care pot să extindă în mod semnificativ și să îmbogățească bagajul strategiilor de instruire ale cadrelor didactice și să sprijine procesul didactic.

VIII. Asigurarea managementul și activitatea secțiilor metodologice

Pentru activitatea secțiilor metodologice a profesorilor de educația plastică se recomandă următoarele teme pentru seminare și laboratoare de bune practici:

- Impactul culturii profesionale a cadrelor didactice asupra procesului de dezvoltare a sensibilității artistice-plastice a elevilor.
- Aspecte de eficientizare a proiectării de lungă durată a disciplinei Educația plastică din perspectiva valorificării integrării conținuturilor și trecerii de la cunoașterea de tip disciplinar la cunoașterea de tip transdisciplinar.
- Dimensiuni ale educației artistice-plastice în secolul XXI: Repere curriculare, metodologice și practice.
- Condițiile educației/învățării eficiente în cadrul disciplinei Educația plastică.
- Aspecte metodologice de organizare a lecției de educație plastică din perspectiva ECD la treapta primară de învățământ.
- Conceptul de alfabetizare vizuală prin gramatica și tehnicile artei în condiții predominant practice a tuturor elevilor.
- Aspecte psihopedagogice și metodice ale diagnosticării (prin teste și probe specifice) și stimulării predispozițiilor creative la elevii din ciclul gimnazial, prin familiarizarea, implicarea în acte de creație și interacțiune artistică.

Tema de cercetare și aplicare propusă pentru anul școlar 2017-2018: **„Implementarea curriculumului centrat pe competențe: Aplicarea unui sistem de transferuri (intra - inter; transdisciplinar, clasă-extrașcolar)”**.

Responsabilii la disciplină din cadrul OLSDI vor solicita managerilor de instituții și șefilor Comisiilor metodice să proiecteze, în mod obligatoriu, activități (seminare, traininguri, controale tematice etc.) care vor fi orientate pe creșterea calității procesului educațional la educația plastică și pe conștientizarea valorilor culturale și valorificarea potențialului creativ al fiecărui elev.

IX. Asigurarea didactică:

1. Samburic E., Prisăcaru L., Manual pentru Educația plastică, clasa II, Editura ARC, Chișinău, 2015.
2. Cañțiru I., Vatavu A., Carauș O., Educația plastică, Manual pentru clasele III-IV, Editura ARC, Chișinău, 2016.
3. Puică-Vasilache E., Ursu Z., Educația plastică, Manual pentru clasele V – VI, Editura Litera Internațional, Chișinău, 2016.
4. Morel M., Mocanu-Nosco R., Frumosu A., Educația plastică, Manual pentru clasa a VII-a , Editura Știința, Chișinău, 2016.
5. Cañțiru I., Vatavu A., Carauș O., Educația plastică, clasele 3-4, ghid pentru învățători, Editura ARC, Chișinău, 2007.
6. Morel M., Mocanu-Nosco R., Frumosu A., Educație plastică, clasele VII, Ghid pentru profesori, Editura Știința, Chișinău, 2010.
7. Puică-Vasilache E., Ursu Z., Educație plastică, clasele V – VI, Ghid pentru profesori, Editura Litera, Chișinău, 2008.
8. Samburic E., Prisăcaru L., Educație plastică, clasa II, Ghid pentru profesori, Editura ARC, Chișinău, 2011.
9. Curriculum școlar la educația plastică. Clasele I-IV. Tipografia Centrală, Chișinău, 2010.
10. Hubenco T., Prisăcaru L., Ranga V. Curriculum școlar la educația plastică. Clasele V-VII. Editura Lyceum, Chișinău, 2010.
11. Hubenco T., Prisăcaru L. Educația plastică. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru învățământul primar și gimnazial. ME, Chișinău, 2010.
12. Daghi I. Compoziția decorativă frontală. Editura Prim, Chișinău, 2010.
13. Hubenco T. Arta plastică în clasele primare. Ghid metodologic. Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2000.
14. Hubenco T. Modele de evaluare la arta plastică. Editura Epigraf, Chișinău, 2013.
15. Stoica A., Musteață S. Evaluarea rezultatelor școlare. Ghid metodic. Chișinău, Editura Lumina, 2001.

Auxiliare didactice:

1. Set de planșe didactice pentru educația plastică „ABC- ul limbajului plastic”, format A2, autori: Ursu Zinaida, Puică-Vasilache Eliza, editura Poligraf;
2. Set de planșe didactice pentru educația plastică „Educația plastică, tehnici de artă”, format A2, autori: Ursu Zinaida, Puică-Vasilache Eliza, editura Poligraf;

Bibliografie recomandată:

1. Arta în istoria umanității. Enciclopedia RAO, București, 2002.
2. Arnheim R. Arta și percepția vizuală: o psihologie a văzului creator. Iași: Polirom, 2011, 504 p.
3. Botez-Crainic, A. - Istoria artelor plastice, Vol. I-IV. Editura R. A., București, 1998.
4. Brigalda-Barbas E. Evoluția picturii de gen din Republica Moldova. Chișinău, 2002.
5. Băran V., – Album Metodic de creație artistică plastică, ed. Arta grafică, București
6. Curente în pictură. Enciclopedia RAO, București, 1993.
7. Cosmovici A., – Psihologie Generală, ed. Polirom, Iași 1996
8. Cucoș C. Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 1996.
9. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Editura Litera, Chișinău, 2002.
10. Daghi I., Compoziția decorativă frontală. Editura Prim, Chișinău, 2010.
11. Dima, Victor - Educație plastică. Editura Teora, București, 1999.
12. Dincă M., Teste de creativitate, București; Paidea, 2001
13. Dicționar de artă, forme, tehnici, stiluri artistice, Editura Meridiane, București, 1998.
14. Drăguț, V. Arta românească vol. I, II. București, 1982.
15. Drimba, O. – Istoria culturii și civilizației, București, 2003.

16. Dragomir M., – Managementul activităților didactice. Eficiență și calitate, ed. Eurodidact, Cluj Napoca 2004
17. Dulgheru V., Cantemir L., Carcea M., Manual de creativitate. Editura Tehnica – INFO, Chișinău, 2000.
18. Gerard, Genette - Opera de artă. Relațiile estetice. Editura Seouil Paris, 1997.
19. Grigorescu, D. – Aventura imaginii. București, 1982.
20. Hubenco T., Modele de evaluare la arta plastică. Editura Epigraf, Chișinău, 2013.
21. Heidegger M., Originea operei de artă. București; Ed. Univers, 1982.
22. Huyghe, Rene – Dialog cu vizibilul. București, 1981.
23. Jinga I., Negreț I., Învățarea eficientă, Editura Editis, București, 1994.
24. Jones, Artur, F. - Introducere în artă. Editura Lider, București, 1998.
25. Istoria artei, arhitectură, sculptură, pictură. Enciclopedia RAO.
26. Istoria ilustrată a picturii. 1000 de reproduceri în culori, 1973.
27. Ionescu M., Radu I., Didactica modernă, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
28. Mari pictori – viața, sursele de inspirație și opera. București.
29. Panofsky, Erwin – Artă și semnificație. București, 1980.
30. Pavel V., Educația artistică plastică – Manual pentru clasele V-VIII. Educație Didactică și Pedagogică, R.A. București 1996
31. Petrescu, P. - Motive decorative celebre. Editura Meridiane, București, 1971.
32. Prut C., - Dicționar de artă modernă și contemporană. Editura Univers enciclopedic, București, 2002.
33. Radu C., Artă și convenție. București; Editura Științifică și Enciclopedică, 1989
34. Simac, A. – Tapiseria contemporană din Republica Moldova. Chișinău, 2001.
35. Schileru, E. - Clasicii picturii universale. Impresionismul. 1978.
36. Șușală, Ion N., Bărbulescu, Ovidiu - Dicționar de artă. Editura Sigma, București, 1993.
37. Wald, H. – Limbaj și valoare. București, 1973.
38. Fryer M. Predarea și învățarea creativă, Editura Uniunii scriitorilor, Chișinău, 1996.

Adrese web utile:

1. http://bibliotecascolara.ro/Elena_Taralunga/Modalitati_de_dezvoltare_a_capacitatilor_creatoare.pdf această sursă vă va oferi posibilitatea de a studia și aplica diverse modalități de dezvoltare a capacităților creatoare ale elevilor prin conținuturile artelor plastice.
2. <http://www.uamsibiu.ro/studenti/docs/cursuri/3/PIPP-abilitati-practice.pdf> Aici veți găsi metodologia instruirii prin joc și diverse anexe ce prezintă confecționarea pe etape a diverselor articole de décor.
3. http://www.academia.edu/4289363/93039305_Educatie_Plastica_Si_Metodica

*Daniela Cotovițaia, consultant superior,
Direcția Învățământ preuniversitar, Ministerul Educației, GDS*

*Ala Vitcovschi, dr., conf. univ.
UPS „Ion Creangă”, mun. Chișinău*

*Lily Prisăcaru, profesor educația plastică,
grad didactic Superior,
LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”*